

Marek Wasilewski

Galeria Miejska Arsenał w Poznaniu

Wyobrażenia w działaniu

Program działania instytucji kultury na lata 2021-2027

Cele – str. 2

1/Wstęp – ogólne założenia programowe str.3

2/ Modernizacja Galerii str.8

3/ Program kuratorski str.9

4/Strategia budowania kolekcji str.

5/Program edukacyjny str. 13

6/ Program wydawniczy str.14

7/ Program Pawilonu str.16

8/ Promocja Galerii str. 17

9/ Zagadnienia organizacyjne i finansowe str.19

Cele programu: w ciągu 6 lat

Galeria Miejska Arsenał w Poznaniu jest liczącym się lokalnie i międzynarodowo ośrodkiem sztuki współczesnej.

Posiada cenioną związaną z poznańskim środowiskiem artystycznym kolekcję sztuki współczesnej.

Dzięki swoim zbiorom jest ważnym ośrodkiem badań nad sztuką współczesną.

Jest znanym i lubianym przez mieszkańców Poznania miejscem spotkań i spędzania wolnego czasu ze sztuką.

cele osiągnięte zostają w następujący sposób:

Modernizacja, która przy uszanowaniu historycznego projektu dostosowuje ją do zadań nowoczesnej galerii sztuki.

Dalszy rozwój infrastruktury Galerii.

Wysoka jakość merytoryczna programu koncentruje się na istotnych problemach współczesnego świata, angażuje aktywnie artystów i mieszkańców miasta.

Realizowany jest bogaty program wystaw, program edukacyjny i wydawniczy.

Kontynuowana jest rozbudowa kolekcji .

Wstęp –

założenia programowe i podsumowanie realizacji programu z lat 2017-2020

Program na lata 2021-2027 pisany jest w oparciu o zaakceptowaną do realizacji koncepcję programową „Arsenał jako Agora” realizowaną w latach 2017-2020. Koncepcja ta zakładała wielopłaszczyznową odbudowę municypalnej instytucji sztuki po latach dryfu programowego, utraty zaufania artystów i publiczności. Program nawiązywał do idei Agory, miejsca spotkań społeczności miejskiej i wykorzystania położenia Galerii Miejskiej w centrum miasta na Starym Rynku. W pisanej wówczas koncepcji wskazywałem na konieczność umieszczenia Galerii na powrót na mapie miasta i na mapie Polski. W ciągu ostatnich czterech lat zespół Galerii intensywnie pracował budując sieci powiązań współpracy miejskiej, krajowej i międzynarodowej. W Poznaniu Arsenał nawiązał intensywną współpracę z uczelniami – Uniwersytetem Artystycznym oraz Uniwersytetem Adama Mickiewicza, lokalnymi instytucjami kultury takimi jak: Teatr Ósmego Dnia, Muzeum Narodowe w Poznaniu, Muzeum Archeologiczne, instytucjami kultury w Polsce jak np. Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie, Galeria Arsenał w Białymstoku, Miejski Ośrodek Kultury w Gorzowie, poznańskimi organizacjami pozarządowymi jak np. Archiwum Idei, Stowarzyszenie Miasteczko Poznań, Stowarzyszenie Pix.House, Stowarzyszenie na Rzecz Edukacji Dzieci i Młodzieży z Autyzmem Aperio, Muzułmańskie Centrum Kulturalno Oświatowe w Poznaniu, Stowarzyszenie Czasu Kultury. W wymiarze międzynarodowym podejmowaliśmy współpracę między innymi z Fundacją Współpracy Polsko-Niemieckiej, The British Council, Fundacją Goethego, Bezalel Academy of Art & Design w Jerozolimie, Ambasadą Izraela w Warszawie, Muzeum Sztuki Współczesnej w Zagrzebiu.

Zbudowana na nowo polsko i anglojęzyczna strona www Galerii, działania w mediach społecznościowych i powołanie międzynarodowego, internetowego magazynu o sztuce RTV są bardzo ważnymi narzędziami pozwalającymi nawiązywać kontakt z odbiorcami niezależnie od ich usytuowania geograficznego.

W latach 2017-2020 kluczowym zadaniem było zwiększenie zainteresowania publiczności Galerią, udało się zwiększyć frekwencję z notowanych w 2016 roku 35 000 do 85 000

zwiedzających rocznie. Oznacza to, że spełnione zostało jedno z podstawowych założeń programu czyli otwarcie instytucji na zróżnicowane środowiska artystyczne i zainteresowanie ofertą galerii widzów spoza tych środowisk.

Przyczyniła się do tego bogata oferta programowa. Wystawy problemowe często poruszały ważne kontrowersyjne aktualne problemy, np. Polki Patriotki Rebeliantki, Warsztaty z Rewolucji, Życie codzienne w Polsce, Kreatywne Stany Chorobowe. W galerii swoje prace pokazywali także swoje prace znakomici artyści z całego świata i z Polski np. Mirosław Bałka, Leon Tarasewicz, Martin Parr, Nayumi Suzuki, Mithu Sen. W odnowie wizerunku galerii ważną rolę odegrał szeroko adresowany program edukacyjny i wydawniczy. Galeria stała się ważnym miejscem spotkań z autorami ważnych publikacji nie tylko o sztuce współczesnej, spotkania organizowane we współpracy z Instytutem Historii Sztuki UAM, Stowarzyszeniem Miasteczko Poznań, Stowarzyszeniem Czasu Kultury i z Archiwum Idei cieszyły się ogromną popularnością. Istotnym elementem wpływającym na jakość oferty instytucji było przekształcenie naszej księgarni w prężnie działające, interesujące miejsce oferujące bardzo przemyślany zestaw książek o sztuce i kulturze. Tak jak zapowiadałem, dzięki wsparciu miasta Poznania i Ministerstwa Kultury rozpoczęliśmy rozwijanie kolekcji sztuki współczesnej.

Niezwykle ważną inicjatywą było powstanie Pawilonu - eksperymentalnej instytucji towarzyszącej, która skierowana do młodej publiczności znakomicie wykorzystała walory budynku przy ul. Ewangelickiej realizując tam program muzyczny, teatralny, performatywny i kinowy.

Koncepcja przedstawiona w roku 2017 zakładała stworzenie interesującej, dynamicznie rozwijającej się instytucji sztuki, która będzie świadomie partycypować w otwartej polityce kulturalnej miasta, będzie ważnym miejscem na mapie Poznania, miejscem spotkań i dyskusji nie tylko o sztuce. Można uznać, że zapowiedzi te zostały spełnione w dużym stopniu. Galeria jest postrzegana jako instytucja o konsekwentnej linii programowej, której znakiem rozpoznawczym jest odważny eksperyment artystyczny połączony z wolnościowym i emancypacyjnym programem ideowym.

Idea Instytucji Kultury po Covid-19

W roku 2021 pojawia się jednak pytanie o to, jak powinna rozwijać się miejska instytucja kultury, biorąc pod uwagę doświadczenia pandemii Covid-19 i wchodzenia w erę post pandemiczną. Będzie to czas wymagający wielu przewartościowań, także czas niepewności spowodowanej świadomością pojawienia podobnych wydarzeń takiej samej skali.

Doświadczenia roku 2020 przekreśliły aktualność modelu instytucji nastawionej na wielkie spektakularne wydarzenia odbywające się kosztem rozwoju lokalnych inicjatyw postrzeganych jako mniej atrakcyjne i interesujące. Pokazały, że intuicje zawarte w naszym programie mówiące o „instytucji obdarzonej słuchem społecznym” są bardziej aktualne niż kiedykolwiek. Pokazały jak ważne są sieci współpracy i sieci połączeń między ludźmi, jak ważna jest instytucja jako miejsce pracy i współpracy. Doświadczenia te uzmysłowiły jak ważna jest rola instytucji kultury w obszarze lokalnym jako miejsca, które umożliwia istnienie wielu współpracującym podmiotom, niezależnym artystom, a także kooperantom jak np. grafikom, autorom tekstów, kuratorom, technikom, lokalnemu biznesowi np. drukarniom, hotelom, etc.

Działania miejskiej instytucji kultury powinny charakteryzować:

Transdyscyplinarność (tworzenie sojuszy sztuka-nauka-aktywizm społeczny).

Empatyczność, słuch społeczny, działania horyzontalne, otwarcie na myślenie eksperymentalne, otwartość na nieoczekiwane zmiany w sztuce, w społeczeństwie.

Praca nad wyobrażaniem nowych modeli relacji artystycznych i społecznych i praktyczne wcielanie ich w życie w małej skali.

Wspieranie artystów z ograniczonymi możliwościami oddziaływania np. artystów młodych i artystów seniorów, artystów z różnym spektrum niepełnosprawności lub doświadczającym różnego rodzaju wykluczeń.

Ścisła współpraca z sektorem pozarządowym, realizacja wspólnych projektów, wsparcie organizacyjne, sprzętowe, wykorzystanie efektu synergii przy organizacji wspólnych projektów artystycznych, wydawniczych i edukacyjnych.

Współpraca z innowacyjnym lokalnym biznesem. Kreowanie mieszanych grup projektowych do realizacji konkretnych inicjatyw artystycznych, designerskich, wydawniczych i edukacyjnych.

Świadoma dbałość o pracowników, współpraca ze związkami zawodowymi, szkolenia pracowników, przeciwdziałanie mobbingowi, dbanie o etykę pracy, o to, by nie deprecjonować pracy niewidocznej i pozornie mniej ważnej.

Jasne ideowe przesłanie wspierające demokratyczne społeczeństwo obywatelskie, przeciwstawianie się wszelkim przejawom ksenofobii, nietolerancji, prześladowania ze względu na płeć, wyznawaną religię, pochodzenie społeczne czy narodowe, orientację seksualną. Potrzebne jest jasne wskazanie na emancypacyjny charakter doświadczenia artystycznego oraz na miejsce sztuki we współczesnej demokracji. Szerzej zagadnienie to opisałem w zamieszczonym w Czasie Kultury 4/2020 tekście „Czy sztuka jest wyrzutkiem demokracji?”

Caroline Levine w książce „Od prowokacji do demokracji. Czyli o tym dlaczego potrzebna nam sztuka” pisze, że: choć weszło nam w nawyk powtarzanie, że sztuki piękne mogą przetrwać tylko wtedy, gdy otoczy je swoją opieką kwitnąca demokracja, tak naprawdę ta relacja działa w drugą stronę. Demokracje potrzebują sztuki – sztuki wyzywającej – by upewnić się, że stanowią podstawę społeczeństw opartych na idei wolności.”¹ (str 8) Levine dochodzi do wniosku, że w państwach demokratycznych potrzebni są artyści, którzy będą rzucać wyzwania gustom rządzącej większości, którzy stawiając opór władzy większości będą pomagać społeczeństwu wyzwolić się. „Antywiększościowe skłonności świata sztuki nadal mają ogromne znaczenie, gdy demokratyczne większości przeradzają się w tyranów...Logika awangardy jest elastyczna, daje się adaptować do różnych warunków – jest to cecha, dzięki której zachowała w różnych czasach i w wielu miejscach swoją wartość. Dziś gdy grozi nam utrata demokracji, znów może okazać się zaskakująco skutecznym środkiem

¹ Levine Caroline Od prowokacji do demokracji str. 8

zaradczym w każdym miejscu świata.”² A zatem, można stwierdzić, że to nie sztuka potrzebuje demokracji, ale demokracja sztuki – jako ostatecznego gwaranta, strażnika, czy sygnalistę na wypadek zagrożenia ustanowionych przez nią wartości.

Program Galerii Miejskiej Arsenał wobec priorytetów Strategii Rozwoju Miasta Poznania

Program Galerii wpisuje się w kierunki rozwoju Poznania opisane w dokumencie „Strategia Rozwoju Miasta 2020+”. Określona w nim misja miasta streszcza się w trzech kluczowych pojęciach: otwartość, współodpowiedzialność i współtworzenie. Pojęcia te są podstawowymi elementami myślenia programowego w Galerii Arsenał w Poznaniu. Strategia Rozwoju Miasta wskazuje na wzrost znaczenia „czynników miękkich” w rozwoju miast. Odwołuje się do priorytetu wiedzy, innowacji, kapitału ludzkiego, kapitału społecznego i kapitału kulturowego. Pokazuje rolę kapitału strukturalnego czyli instytucji wspierających aktywność mieszkańców. Zgodnie z wizją rozwoju miasta ważne jest tworzenie infrastruktury dla kultury, która korzystnie wyróżni się na tle innych miast. Jest to wyzwanie, które podjęte jest w przedstawionym programie Galerii. Galeria wpisuje się także w postulat strategii koncentrowania się na człowieku, podnoszenia jakości życia poprzez dostęp do kultury. Działania Galerii na wszystkich polach, a zwłaszcza rozbudowa municypalnej kolekcji sztuki współczesnej są bardzo dobrym przykładem tworzenia postulowanego w strategii potencjału kulturowego miasta.

² jw. str.9

Program Modernizacji Galerii Miejskiej Arsenał

W roku 2018 rozpoczęto prace koncepcyjne nad przygotowaniem projektu modernizacji i rewitalizacji budynku Galerii Miejskiej Arsenał. Wynikało to z przeświadczenia, że obecny stan budynku, który nie zmienił się znacząco od 50 lat, nie odpowiada potrzebom i wyzwaniom jakie stoją przed nowoczesną instytucją kultury. Koncepcja pracy instytucji wystawienniczej przez ten czas uległa znaczącym przewartościowaniom, zwiększyły się wymagania technicznych standardów dostępności do budynku, zmieniła się koncepcja galerii sztuki, która nie tylko jest miejscem wystaw ale także miejscem edukacji i dyskusji. Znacznie zwiększyły się też wymagania wobec zespołu zarządzającego galerią co powoduje inne potrzeby projektowania jej zaplecza biurowo technicznego. Pojawia się także szansa aby odnowiony budynek był nie tylko lepszym miejscem do pokazywania sztuki ale także stał się w dużym stopniu ekologiczny i przyjazny dla środowiska. We współpracy z wyłonionym q wyniku konkursu architektem, profesorem Jackiem Dominiczakiem został przygotowany kompleksowy projekt zmian zawarty w przedstawionym Planie Funkcjonalno-Użytkowym. Plan zmierza do znacznego powiększenia zaplecza dla pracowników Galerii, stworzenia właściwego zaplecza do przechowywania dzieł sztuki z kolekcji, oraz przede wszystkim renowację i reorganizację powierzchni wystawienniczych tak aby bardziej odpowiadały aktualnym potrzebom wystawienniczym. Ważnym elementem planu jest unowocześnienie całej infrastruktury budynku łącznie z systemami wentylacji, toaletami, montażem windy, pogłębieniem i lepszym wykorzystaniem piwnic. Priorytetem jest umieszczenie na dachu paneli słonecznych, które spowodują znaczne oszczędności kosztów stałych galerii. W styczniu 2021 zakończony został przetarg na realizację prac budowlanych, wyłoniony w ten sposób wykonawca rozpocznie w tym roku prace nad modernizacją budynku. Modernizacja powinna zakończyć się na przełomie 2022/23.

Osobnym zagadnieniem jest przeniesienie w tym czasie aktywności Galerii do zastępczych pomieszczeń, wg dotychczasowych ustaleń na ul. Szyperskiej 2.

Program Kuratorski

Edwin Bendyk, zauważa, że sztuka jest niezwykle ważnym czynnikiem wspierającym wyobraźnię w działaniu. „Dostarcza ona nie tylko pierwszych intuicji i symbolizacji nowej rzeczywistości, nowych form podmiotowości. Jeszcze ważniejszą funkcją jest kształtowanie zdolności do współodczuwania z innym, który nie jest taki jak ja, ale z którym współodczuwam poprzez wspólne imaginarium symboliczne.” Program kuratorski Galerii Miejskiej Arsenał w najbliższych latach będzie korzystał z potencjału sztuki właśnie jako czynnika wspierającego wyobraźnię w działaniu oraz kształtowania zdolności współodczuwania. Temu celowi służyć będą wystawy problemowe. Nasza uwaga zwrócona będzie na budzące dyskusje tematy współczesności takie jak zagrożenie ekologiczne oraz nowe formy współdziałania nauki, sztuki i aktywizmu.

Program podobnie jak w poprzednich latach zakłada także:

- a/ promowanie aktualnych zjawisk w sztuce i kulturze współczesnej poprzez wystawy problemowe,
- b/ prezentację nowych inicjatyw wśród młodych artystów, kuratorów oraz teoretyków,
- c/ prezentację projektów galerii w innych ośrodkach sztuki współczesnej w Polsce i na świecie.

Projekty problemowe stanowią znakomitą okazję do ponadinstytucjonalnej i interdyscyplinarnej współpracy w zakresie lokalnym, krajowym i międzynarodowym, organizowania dyskusji i sympozjów. Wystawy problemowe prowokują debatę publiczną, kierują w stronę Galerii uwagę mediów, budują prestiż instytucji jako ważnego uczestnika życia kulturalnego i intelektualnego. Projekty problemowe powinny w pierwszej kolejności uwzględniać zagadnienia, którymi żyje miasto i jego mieszkańcy.

Ważnym elementem linii programowej budującej kapitał symboliczny Galerii jest prezentacja nowych projektów zrealizowanych specjalnie dla Galerii Arsenał oraz dorobku najważniejszych działających w Polsce i na świecie artystów sztuk wizualnych. Praca z tymi artystami, ich uczestnictwo w życiu Galerii, kontakt z publicznością, prowadzone przez

nich warsztaty, spotkania, publikacje powstałe z ich udziałem, jest kluczowa dla tworzenia pozycji instytucji w polu sztuki.

Bardzo ważnym obszarem zainteresowania programu kuratorskiego jest wspieranie lokalnego środowiska artystycznego ze szczególnym uwzględnieniem młodych twórców, dla których profesjonalny kontakt z galerią miejską jest często pierwszym doświadczeniem zawodowym. Galeria jako miejsce należące do miasta i żyjące jego problemami powinna ze szczególną uwagą pokazywać i promować najciekawsze zjawiska jakie powstają w dziedzinie sztuk wizualnych w Poznaniu. Ważną rolę odgrywa tutaj także współpraca z Uniwersyteciem Artystycznym, ponad 20 letnie zaangażowanie we współorganizowanie Biennale Grafiki Studenckiej, zainicjowanie ogólnopolskiego konkursu dla młodych twórców im. Leszka Knaflewskiego KNAF, który promuje wartości artystyczne wypracowane w Poznaniu w skali ogólnopolskiej. Niezwykle istotny w kontekście współpracy z lokalnym środowiskiem jest kontakt i kooperacja z organizacjami pozarządowymi ze szczególnym uwzględnieniem artystycznego i merytorycznego potencjału niezależnych galerii sztuki w Poznaniu takich jak np. Galeria Skala, Galeria Rodriguez, Galeria Piekary, Galeria AT, Galeria Ego czy Archiwum Idei oraz współpraca z niezależnymi kuratorami.

Program kuratorski powinien być otwarty, elastyczny, niedogmatyczny, nastawiony na szeroko rozumiany twórczy eksperyment. Należy, zwłaszcza w obliczu doświadczeń roku 2020 uwzględnić działania hybrydowe łączące przestrzeń fizyczną z rzeczywistością mediów społecznościowych i rzeczywistością wirtualną, które nie są odrębnymi przestrzeniami lecz przenikają się.

Bardzo ważne jest tworzenie interdyscyplinarnych zespołów badawczo-kuratorskich, które wcielać będą ideę sztuki jako formy wiedzy. Projekty te często oparte są na długim procesie interdyscyplinarnych badań i konsultacji.

Program kuratorski nie jest tworzony arbitralnie ale w znacznym stopniu wynika z dynamiki procesów twórczych zachodzących wewnątrz zespołu pracującego w Galerii.

Strategia budowania kolekcji

Intencją stojącą za rewitalizacją kolekcji sztuki Galerii Miejskiej Arsenał jest tworzenie pola sztuki jako krytycznej i nieoczywistej propozycji interpretowania współczesności.

Ideą kolekcji jest przedstawienie sztuki współczesnej poprzez powiązanie jej z unikatową historią niezależnych działań twórczych w Poznaniu od połowy XX wieku do dnia dzisiejszego. Celem kolekcji jest więc opowiadanie poprzez historię działających w Poznaniu artystów, grup artystycznych i galerii. Poznań posiada długą tradycję działań awangardowych w polu sztuk wizualnych, zróżnicowane, aktywne i liczne środowisko artystyczne. Miasto znane było w Polsce i na świecie z wielu niezwykle interesujących, prowadzonych przez artystów niezależnych autorskich galerii, jak na przykład w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych: Akumulatory 2, Galeria ON, Galeria Wielka 19, Galeria AT, a później Galeria Pies, Galeria Stereo, Galeria Starter i znakomitych grup artystycznych, takich jak np.: Koło Klipsa, Penerstwo czy Wunderteam. Ważną rolę odgrywała tu uczelnia artystyczna, która przez wiele lat była unikalnym w skali Europy Wschodniej inkubatorem dla różnorodnych środowisk twórców. To ciągle nieopowiedziana historia, która zostanie zapisana w nowo powstającej Kolekcji Galerii Miejskiej Arsenał.

Kolekcja budowana jest konsekwentnie od roku 2017. Pierwszym etapem było uporządkowanie zaniedbanych zbiorów Arsenálu oraz zmiany organizacyjne. Ustalono osobę odpowiedzialną za nadzór nad kolekcją. (nie było takiego stanowiska do tej pory), wprowadzono do statutu zmiany zapobiegające rozpraszaniu kolekcji oraz powołano Radę Nabytków, złożone z ekspertów ciało doradcze, które opiniuje wszystkie decyzje dotyczące kolekcji. Zbiory kolekcji powstają w oparciu o różne źródła finansowania, dotację Urzędu Miasta, zainicjowany przez radnych program „Poznań Wspiera”, granty pozyskiwane przez Galerię oraz darowizny.

Kolejnym etapem odbudowy kolekcji jest pozyskiwanie do niej dzieł najważniejszych artystów różnych pokoleń, którzy na różnych etapach działalności wiązali swój los z Poznaniem współtworząc w ten sposób lokalną historię sztuki.

Kolekcja jest zbiorem otwartym, jej najważniejszą cechą jest to, że nigdy nie będzie kompletna. Budowa kolekcji jest stałym zadaniem tworzącej ją instytucji, wymaga konsekwentnej stałej pracy nad zbiorami. Dzieła sztuki znajdujące się w kolekcji nie mogą być martwymi obiektami schowanymi w magazynie, powinny być w miarę możliwości aktywnym kapitałem galerii, powinny być wykorzystywane do budowy kapitału symbolicznego instytucji poprzez udział w wystawach i wypożyczenia, powinny współpracować w programie edukacyjnym. Kolekcja przekształca Galerię w ośrodek refleksji i badań nad sztuką, może być ważnym punktem odniesienia dla prac badawczych nad najnowszą historią sztuki.

Ważnym priorytetem rozwoju kolekcji jest wejście w posiadanie archiwów nieistniejących już galerii autorskich działających w Poznaniu jak Wielka 19, ON oraz pozyskiwanie dalszych archiwów związanych z historią sztuk wizualnych w Poznaniu. Mogą to być zarówno archiwa instytucjonalne jak i zbiory indywidualnych artystów.

Kolekcja sztuki współczesnej jest nie tylko zbiorem przedmiotów, ale przede wszystkim idei. Dlatego niezwykle ważny dla strategii budowania kolekcji jest jej aspekt archiwalny, pozyskiwanie dokumentacji, zapisów filmowych, rękopisów, szkiców i notatek.

Municipalna Kolekcja Sztuki ma potencjał miastotwórczy, służy wzmocnieniu narracji Poznania jako miasta kreatywnego, buduje jego tożsamość w oparciu o wartości kulturowe, włącza do oficjalnej historii działania nieoficjalne, tworzone na marginesie albo w opozycji do oficjalnych instytucji, poszerza wiedzę o ideach tworzonych w mieście. Kolekcja może być narzędziem twórczego reinterpretowania historii, przepisywania na nowo historii sztuki, może umacniać i utwierdzać poczucie wartości lokalnej społeczności.

Program edukacyjny

Program edukacyjny Galerii Miejskiej Arsenał nastawiony był na jak najszerszą partycypację uczestników z różnych grup wiekowych, budowanie aktywnego kontaktu z widzami, edukowanie odbiorcy do kontaktu ze sztuką współczesną. Edukacja jest procesem długotrwałym, konieczne jest więc planowanie działań długofalowych nastawionych na uczestników, którzy powracają do galerii z rosnącymi kompetencjami.

Galeria jest miejscem, platforma edukacji dla różnych grup, zaczynając od najmłodszych, poprzez uczniów, studentów, osoby dorosłe i seniorów. Jest także miejscem praktyk zawodowych, w którym potencjalni absolwenci po raz pierwszy stykają się z praktyką swojego przyszłego zawodu. Organizacja praktyk i opieka nad praktykantami jest ważnym elementem pracy Galerii.

Galeria organizuje w lecie i w zimie artystyczne półkolonie dla młodzieży, warsztaty rodzinne dla rodziców z dziećmi, warsztaty plastyczne dla uczniów, oprowadzania po wystawach dla różnych grup wiekowych w tym dla rodziców z małymi dziećmi. Arsenał rozwija także działania edukacyjne, które towarzyszą wszystkim obszarom działalności – przede wszystkim związanych z programem kuratorskim. Działania te mają na celu przybliżanie i objaśnianie aktualnych wystaw oraz zainteresowanie i aktywizację różnych grup publiczności, związanie ich zainteresowań i aktywności z obszarem galerii. Bardzo ważnym elementem programu edukacyjnego jest współpraca z Uniwersytetem Artystycznym oraz Uniwersytetem Adama Mickiewicza, w ramach tej współpracy organizowane są wspólne spotkania i wykłady przeznaczone dla studentów i szerokiej publiczności. (np. cykl spotkań historyków sztuki z artystami) . galeria współpracuje z organizacjami pozarządowymi takimi jak np. Miasteczko Poznań, Archiwum Idei, Stowarzyszenie Czasu Kultury, i wspólnie z nimi organizuje wykłady i dyskusje o sztuce i współczesnej kulturze, a także spotkania z autorami książek.

Program wydawniczy

Wydawnictwa publikowane przez Galerię stanowią istotną część jej działań merytorycznych. Dzięki dobrze opracowanym publikacjom dotyczącym szeroko pojętych problemów współczesnej kultury Galeria wzmacnia przekaz swojego programu kuratorskiego i edukacyjnego oraz ma szansę na aktywną partycypację w obiegu aktualnych idei. Publikacje wydawane przez Galerię są jej wizytówką i przyczyniają się do sposobu w jaki instytucja jest postrzegana na zewnątrz.

Przyjęliśmy strategię wydawania kilku istotnych z punktu widzenia realizacji merytorycznego programu galerii publikacji. Są to w przeważającym stopniu książki, które nadają szerszy kontekst prowadzonym w Galerii projektom, często są one rezultatem prowadzonych w Galerii prac zespołów przygotowujących wystawy, lub teksty wygłoszone na dyskusjach i konferencjach organizowanych w Arsenale. Galeria podejmuje także współpracę przy wydawaniu książek z partnerami zewnętrznymi jak np. Uniwersytet Artystyczny, CSW Zamek Ujazdowski w Warszawie, firma Vox, Fundacja Lokal 30 i inne. Jest to często zarówno partnerstwo merytoryczne jak i finansowe. Ważną kwestią jest promocja i dystrybucja książek. Istotną rolę spełnia tutaj dynamicznie prowadzona księgarnia galerii, która sprzedaje książki na miejscu, prowadzi ich ogólnopolską dystrybucję oraz sprzedaż internetową.

Jednym z kluczowych projektów wydawniczych Arsenалу jest internetowy magazyn o sztuce RTV. Galeria Arsenał posiada kilkudziesięcioletnią tradycję wydawania periodyków artystycznych. Magazyn RTV jest na tle tej tradycji wyjątkowy. Jest to internetowa platforma sztuki na której spotykają się artyści, teoretycy i aktywiści z wielu krajów. Inicjatywa ma zasięg międzynarodowy i publikowana jest w języku polskim oraz angielskim. W roku 2020 RTV miało ok. 12 000 czytelników między innymi z Polski, Europy Zachodniej, Chin i USA.

Pawilon

W roku 2018 dzięki inicjatywie Galerii Miejskiej Arsenał oraz Wydziału Kultury UM Poznania Galeria stała się operatorem słabo do tamtej pory wykorzystywanej przestrzeni Pawilonu przy ul. Ewangelickiej. Pawilon, który powiązany był z porzuconym pomysłem inwestycji w instytucję kultury na terenie Starej Gazowni nie posiadał jasnego oblicza programowego ani nie mógł pochwalić się prężnością działania. Przejęcie tego miejsca pod skrzydła miejskiej instytucji kultury rozwiązało problem braku gospodarza oraz koncepcji dla zagospodarowania tej przestrzeni. Pawilon powstał jako eksperymentalna, w dużym stopniu autonomiczna instytucja kultury, której zadaniem jest testowanie i wypracowywanie nowych rozwiązań w zakresie działań kulturalnych. Jest oparty o prace młodego zespołu i zwrócony programowo w stronę młodych widzów. Zespół Pawilonu pisze, że: Pawilon jest miejscem wymiany myśli, pobudzania idei i aktywności, rozumianym jako platforma dla organizacji miejskich, łączącym miejskie energie i intencje rozwoju. Operatorem budynku jest Galeria Miejska Arsenał, partnerami programowymi są przedstawiciele poznańskich środowisk jak Fundacja Katedry Intermediów, Stowarzyszenie Korporacja Teatralna, LAS oraz zaproszony przez organizatora kurator Andrzej Pakuła. Działalność Pawilonu wykorzystuje naturalne dla tego miejsca atuty pozwalające koncentrować się na działalności performatywnej, teatralnej, muzycznej, a także na organizowaniu projekcji filmowych, warsztatów i dyskusji. W ciągu ostatnich trzech lat dokonano wielu udoskonaleń w strukturze budynku, dokonano istotnych zakupów wyposażenia sceny a także ustabilizowano sytuację zawodową zespołu przechodząc od zatrudnienia na podstawie umów zleceń do umów o pracę na czas nieokreślony. Wyzwaniem następnych lat jest z pewnością dalszy rozwój zespołu i ewolucja programowa, znaczące inwestycję w poprawę jakości budynku zmierzające do możliwości całorocznej pracy oraz dalsza autonomizacja Pawilonu w stronę wyodrębnienia całkowicie niezależnej od Arsenálu nowej instytucji kultury.

Strategie Promocji Galerii

Celem promocji Galerii jest nawiązywanie i utrzymywanie dobrego kontaktu z widzami oraz jej jak najwyższe pozycjonowanie w obiegu profesjonalnym. Jednym z często występujących nieporozumień w przypadku instytucji kultury jest kopiowanie strategii marketingowych zapożyczonych i wypracowanych przez działające w realiach konkurencji rynkowej podmioty komercyjne. Komunikowanie misji i osiągnięć instytucji kultury mylone jest z reklamą produktów konsumpcyjnych. Miejska instytucja kultury nie jest elementem tzw. przemysłu kreatywnego lecz jest częścią infrastruktury społeczeństwa obywatelskiego jej publiczność to nie klienci/konsumenci tylko obywatele/widzowie/uczestnicy. Modelowanie pracy sektora usług publicznych, edukacji, transportu, służby zdrowia i kultury w oparciu o wzory działań graczy rynkowych nie wytrzymało próby czasu. Kolejnych kryzysy 21 wieku: finansowy, ekologiczny i pandemiczny pokazały, że jest to koncepcja niepraktyczna i oderwana od rzeczywistości. Strategia promocji Galerii Miejskiej powinna być dostosowana do jej specyfiki, do jej usytuowania w polu artystycznym i społecznym, a także do jej skromnych możliwości finansowych.

Strategia promocji Galerii nie może więc polegać na propagowaniu atrakcyjnych produktów i tworzenia zapotrzebowania na nie, ale powinna mieć charakter relacyjny. Powinna kreować więzi pomiędzy instytucją i publicznością polegające na wsłuchiwaniu się w jej potrzeby i artykulację wspólnie wyznawanych w tej przestrzeni wartości. Zasadniczą rolę odgrywa tutaj obecność Galerii w mediach społecznościowych (FB, Instagram), regularnie publikowany i wysyłany newsletter oraz takie profilowanie działań programowych aby jak najwięcej wydarzeń dostępnych była za pośrednictwem internetu. Dobrym przykładem jest globalny zasięg międzynarodowego magazynu RTV, który jest już ambasadorem Galerii na kilku kontynentach a także dostępne i niezwykle popularne wykłady i spotkania z artystami (w IV kwartale 2020 zasięg ok. 150 000 odbiorców). Kluczową platformą kontaktu Galerii z widzami jest jej strona internetowa, która została odbudowana w roku 2017tym. Strona ta informuje potencjalnych widzów w języku polskim i angielskim o aktualnych wydarzeniach, stanowi archiwum jej programowego dorobku, pokazuje kolekcję a także wydawnictwa, które

można kupić bezpośrednio w sklepie internetowym Galerii. W tej rzeczywistości klasyczne działania marketingowe, reklama w prasie branżowej, patronaty prasowe etc. spełniają tylko rolę uzupełniającą. Galeria Arsenał kontynuuje umieszczanie reklam w ważnych periodykach poświęconych sztukom wizualnym jak Szum i Notes na 6 tygodni. Galeria funkcjonuje w przestrzeni medialnej dzięki podtrzymywaniu relacji z lokalnymi mediami takimi jak np. Radio Afera, telewizja WTK, poznańskie wydanie Gazety Wyborczej, magazyn kulturalny IKS, a także portale internetowe jak np. kulturapoznan.pl i czaskultury.pl. Arsenał pozyskuje także patronaty prasowe pism społecznych i kulturalnych takich jak Odra, Respublica Nova, Czas Kultury, Krytyka Polityczna.

Omawiając możliwości komunikowania Galerii w przestrzeni medialnej odnotować należy bardzo ograniczone zainteresowanie tzw. mediów publicznych tematami dotyczącymi zagadnień sztuk wizualnych.

Z powodu ograniczeń finansowych niemożliwe jest obecnie zwiększanie rozpoznawalności instytucji poprzez reklamy np. na citylightach i w komunikacji miejskiej. Istotną przeszkodą w rozwijaniu działań promocyjnych jest też brak środków na profesjonalne badania publiczności oraz szkolenia. Posiadając skromne zasoby finansowe Galeria powinna szukać ciągle nowych strategii promocyjnych w sposób elastyczny i niekonwencjonalny. Istotnym atutem promocyjnym jest posiadanie przez instytucję wyrazistego profilu programowego. Galeria Arsenał przez ostatnie 4 lata taki wizerunek wypracowała. Wiązało się to także z gwałtownymi atakami ze strony prawicowych mediów. Jednak kontrowersje te w znacznym stopniu przyczyniły się do zwiększenia rozpoznawalności instytucji w skali ogólnopolskiej oraz potwierdzenia obecności jej głosu w ważnych sporach kulturowych i cywilizacyjnych. Ważnym zadaniem na kolejne lata będzie odnowienie wizerunku (logotypu, koncepcji szaty graficznej) tak aby uzyskać efekt synergii z nowym otwarciem po ukończonej rewitalizacji budynku. Jest to okazja do zakomunikowania „nowego otwarcia”, które nie tylko wiąże się z odnowionymi przestrzeniami wystawienniczymi ale także nowymi możliwościami, nową energią i nowymi pomysłami na działania programowe.

Sprawy organizacyjne i finansowe

Galeria Miejska Arsenał jest samorządową instytucją kultury, której budżet pochodzi z dotacji miasta Poznania. Dotacja ta zaspokaja podstawowe potrzeby Galerii, wynagrodzenia dla pracowników, utrzymanie i uzupełnianie infrastruktury oraz w znacznym stopniu program merytoryczny. Takie rozwiązanie pozwala Galerii na realizowanie swojej misji kulturowej w sposób odpowiedzialny i niezależny bez ulegania zależnościom wytwarzanym przez rynek sztuki i warunki stawiane przez komercyjnych graczy w polu sztuki. Dzięki tej niezależności Galeria ma szansę być przestrzenią twórczego eksperymentu w polu sztuki oraz realizować swoją misję edukacyjną i społeczną, może być elementem miastotwórczym.

Fundusze przekazywane przez miasto zabezpieczają stabilność instytucji, nie są jednak wystarczające i konieczne jest pozyskiwanie dodatkowych środków. Galeria w okresie 2017-2020 pozyskiwała wsparcie finansowe w ramach grantów m. innymi od Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Instytutu Adama Mickiewicza, the British Council, Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej. Galeria pozyskała także trzyletni grant ramach europejskiego programu JPICH Heritage in Changing Environment. Galeria podejmuje także współpracę z instytucjami kultury, uczelniami, fundacjami i organizacjami pozarządowymi przy organizacji wydarzeń kulturalnych i produkcji wydawnictw. W latach 2021-2027 działalność ta będzie kontynuowana.

Instytucja funkcjonująca w sektorze finansów publicznych zobligowana jest do stosowania szczególnych procedur zawartych głównie w ustawie o finansach publicznych i aktach wykonawczych wydanych na jej podstawie. Zachowanie dyscypliny w zakresie finansów, prawidłowe przeprowadzanie i dokumentowanie operacji oraz rzetelność w zakresie pomiaru ich efektów. Istotnym zagadnieniem w ramach budżetu Galerii są wpływy wypracowywane w ramach działalności gospodarczej, w tym wynajem przestrzeni, sprzedaż wydawnictw.

Wielkim wyzwaniem i zagrożeniem dla funkcjonowania miejskiej instytucji kultury jest niski poziom zarobków pracowników. Stanowi to poważną przeszkodę w rozwoju instytucji, działa demotywująco, na dłuższą metę nie służy podnoszeniu kwalifikacji zawodowych oraz często uniemożliwia rekrutację kompetentnych kandydatów do realizacji zadań statutowych. Należy zatem dążyć do tego aby pracownicy instytucji kultury za swoją pracę otrzymywali godną zapłatę.

Struktura organizacyjna Galerii Arsenał w Poznaniu powinna odpowiadać charakterowi działań tej instytucji, jej dynamice i wielowątkowości, przy jednoczesnym dążeniu do skupiania się na realizacji najistotniejszych, projektów.

Organizacja pracy w galerii Arsenał powinna działać wg. nowoczesnego modelu odpowiadającego potrzebom realizacji podstawowych celów programowych tej instytucji. Jedną z dróg do realizacji tego założenia jest stworzenie w miarę możliwości „płaskiej”, prostej i minimalnie zhierarchizowanej struktury, ustanowienie modelu komunikacji, kontaktu z pracownikami sankcjonującego współudział pracowników w podejmowaniu decyzji.

W tym celu warto postawić na uczestnictwo pracowników nie tylko w wypełnianiu zadań ale także ich aktywizację jako widzów i uczestników projektów.